

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 4.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издави за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда 6 дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

О ДРАМИ И ШТО ЈЕ С ЊОМЕ У СВЕЗИ.

(Наставак.)

Лирски песник је најскромнији, што се градња тиче. Природа, коју може укљивати са свим забадава и љубав, која на послетку и не мора бити сретна. Шта више, баш несретна љубав изазива понајвише стихова. Ето, то су у главном предмети, неисцрпни предмети лирске појезије. Узмете уз то још и вино, које песници у страховитим, али идеалним колпчицама тамане, онда је речено готово све. Па као што то вино не зна да га песник тако силно пије, тако исто не зна обично ни она девојка, да је песник љуби. Али, и то је чудновато, песник то управо и не тражи. Да богме, да не тражи, али само док је млад и зелен. Доцније, кад се мало опамети, није му довољно да љубав само пева, он би онда хтео да је и проживи. И, молим, ко би му то и замерио!!

Приповедач има већ тежи положај. Његово градиво је веће и разноврсније. Он не говори само о себи, као што чини лирничар, он има да говори и о другим људима. Што је више људи, више је и ђуди. Те ђуди треба он да проучи и да их прикаже. Објективан бити много је теже него бити субјективан. Лирничар може о себи мислити што год хоће, нико му не ће то баш тако замерити, а на послетку, никога се баш много и не тиче. Али кад се говори и о другим људима, онда се и нехотице меће мерило, је ли баш то све тако, како приповедач каже и описује. И док лирничар приказује своје осећаје и доживљаје, дотле приказује приповедач туђе, и ми видимо, да многи приповедачи у први мах пишу не-

догађаје у приповецу, као да су их они и како са субјективнога становишта, приказујући доживили. Они истичу своје „Ја“ и кроз то „Ја“ пролази све у приповецу, и тек доцније се могу ослободити и те врсте субјективности, и прећи на чисто објективан начин.

Како стоји драма и драмски песник, видели смо. И ако се дакле песници разликују, имају опет нешто заједничког, а то је, да би сваки најрадије хтео да се истакне како у лирској, тако и у епској и у драмској појезији. Да је драма врхунац, идеал сваког песника, разуме се по себи. Лирничар Змај-Јован Јовановић је написао свога „Шарана“, приповедач П. Адамов свога „Поп-Доброслава“. Једини Лаза К. Лазаревић није се пустио на то поље; он је написао својих осам приповедака и ништа више. Али је питање, да ли се не би покушао и у драми, да је био дужег века. Ни Војислав Ј. Илић није штампao драму; написао ју је пак у своје младо доба и често је спомињао свога „Радослава“. Нема сумње, да би прешао и на то поље, да је и он био дужег века.

Но у колико је лирничарима и приповедачима идеална цел написати драму, није исто у обратном смислу и драматичарима. Овај пише песму шале ради и не узима је тако озбиљно, а ни на приповетку не троши много времена и труда. Те две врсте појезије су му од мање вредности, те не заслужују никакву пажњу.

Но још нешто заједничког имају песници ти, био лирничар, приповедач или драматичар.

(Свршиће се.)

И И С Т И Н И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Почетак представа позоришне дружине у Новом Саду.) У суботу 4. (16.) фебруара о. г. била је прва представа позоришне дружине српско-народног позоришта у „Дунђерском“ позоришту. Представљао се, као што смо већ јавили, комад Милорада П. Шапчанина: „Задужбина цара Лазара“.

Пошто се први пут дигла завеса, ступи на среду г. др. Лаза Станојевић, начеоник позоришни и изговори ову беседу:

Велештовани зборе!

Кад човек ма којим случајем слепим — упадне у какву неприлику, из које, макар се како усиљавао, нема му изласка, те очевидно иде на сусрет својој пропасти, па се тај човек — као неким чудом — ипак спасе — он благода рећи Богу на његовој милости, обично радосно узвикне: „Ко ће к'о Бог“.

Па и у животу породица, друштава, народа па и самих држава наступе по кад кад такве кобне прилике, што их у очајање бацају, шта више и самом пропашћу им грозе, па ко се једном нађе у таквој беди и невољи, а изгуби наду на Бога и очајава сам о себи, тај је изгубљен, пропао. Нада у Бога и тврдо поуздање у самог себе спасли су често многу душу па и целе народе од неизбежне пропасти.

Човек не сме сам себе напустити; јер га онда и Бог напушта. И у несрећи остати свестан свога позива и дужности, не напустити самог себе, не очајавати, већ чврсто истрајати — па ма и не постигао своје цели — то је мушки, то је племенито, узвишено, достојанствено.

И над нашим позориштем погнаше се већ од дужег времена при облаци, позориште наше отпоче да се мрким велом умотава, а управни одбор наста муку мучити, шта да се ради? Како да се спасе?

У тој тешкој невољи својој управни одбор није клонуо духом, није очајавао, није изгубио наду на Бога, него се поуздао у српско родољубље, апеловао је на народ и на поједине родољубе за припомоћ и том очајном позиву његовом одазваше се у првом реду наши — у народним стварима вазда први — дични Панчевци,

евала им и овом приликом, а за њима једини још Новосађани. За друга и већа и мања и богатија и сиромашнија места српска, остао је одбор позив „глас вапијућег у пустињи“; но и с тим прилозима извукло се позориште наше из тренутне неприлике бар за неко кратко време, шат и за позориште наступе кадгод ведрији и сјајнији дани лепше и трајно срећне будућности.

Па тек што се с једне стране почело мало да ведри, кад а оно се опет с друге стране напушти. Скромна и незнатна, ал, нама златна — јер једина — позоришна дворана морала се порушити. Нову бригу мораде управни одбор да брине; та није шала, Нови Сад, седиште централне управе, па да не види у недоглед дуго свога позоришта, ал „ко ће ко Бог“; јер позоришна дворана није — тако рећи — ни постала рушевином, а већ се ударио темељ овом позоришту, у које ево ступисмо вечерас — милом Богу хвала — радосно и весело, пуни миља и одушевљења, пуни лепог нада; па отварајући свечано ове просторије за позоришне представе, и ако ово није никакав званичан чин, ипак — јер је Србину тако урођено — као верним синовима миле и драге нам домовине, света и поданичка дужност налаже нам, да се и овом ванредном свечаном приликом с најдубљим страхопоштовањем сетимо узвишеног владара и господара нашег, као добра деца благог оца свог, те да му из дубљине душе и од свег срца громогласно клинемо: „Да живи Њ. Апост. Величанство наш премилостиви краљ Франц Јосиф I.“ (На ове речи устала је цела публика; музика војничка 70. пешачке варадинске пуковније је засвирила царску химну, коју је публика такођер стојећи са слушала и на завршетку громко усклинула: Живно краљ Фрања Јосиф I.)

У другом реду ваља да се сетимо човека, који је не жалећи ни великог труда ни огромног трошка драговољно и из сопствене побуде подигао ово позориште, а с тим учинио велику љубав свеколиком грађанству новосадском, за што смо му вечито благодарни. Сви ми познајемо врло добро тог човека, чија је дарељлива рука и до сад утрла многу горку сузу спротињи. На племените и узвишене, добротворне и родољубиве цели увек је његова десница с

благословом пружала, па дао благи Бог да и од сад као и до сад добра дела милости чини за спас душе своје, зарад здравља и среће деце своје.

Да Бог милостиви одржи и укрепи у пуном здрављу веленоштованог и велеуваженог општепознатог добротвора и родољуба, домаћина овог позоришта, г. Лазу Дунђерског на „многаја љета!“

И на те речи војничка музика отсвирала је „многаја љета“, а публика је одушевљеним усклицима: „Живио!“ поздравила г. Дунђерског, који се из своје ложе више пута поклонио и публици захвалио на тој лепој овацији.

(„Бидо“, слика из сеоског живота у пет чинова, с певањем, написали Ј. Веселиновић и Д. Брзак, музика од Д. Јенка.)

У први мах, код Матице Српске, зло покућени а после, на београдској позорници славно продрли „Бидо“ Јанка Веселиновића и Драгомира Брзак јавно се и овде, зар да нас главом убеди да је жив и здрав, ма да су га Матични рецензенти као недоношче, неподобно животу, бацили са Тајгета. И одиста смо се уверили, да је онај кржљави „Бидо“ лепо одвркнуо те изашао баш једно — у Спасићеву издању нешто и преједно — чебаде. Но нисмо се тому толико ни чудили. Ангажовала се за оно анемично пушче милолика Муза Даворина Јенка па га донде дојила нектаром и залагала амвросијом, док му није по жилама стао пулзирати чист ихор, који му је у трошно мршаво тело улио снаге и живота. Сад га више није ни по бриге. Не поможе му до душе ни божански ихор, да поживи и Метузалемова века а немоли да се дочепа олимпјанске бесмртности, но тек може дочекати лепу старост, какве му, кад се родио онако слабачак, није зацело прогностиковао нико.

Знало се за „Бидо“ овде још пре но што се сам јавно. „Синђирчићи“ су му „прозвечали“ славу па „вала“ још једнако ваља њима и лепушкатој им браћи „зорли“ хвалу да каже, што га је овде свет лепо дочекао, свакако њима куд и камо више, него несланим досеткама и дебелим шалама Драгомира Брзак, којем је и наша позоришна управа учинила ту, одиста неразложљиву, концесију, да прилично „рукошпателно“ на прелу сеоске млађешине изнесе на пазар по коју од ових његових пикантерија.

„Бидо“ је не једна, него неколико живих, мало и сувише фотографски верних слика из живота сеоског народа у Србији. Јанко Веселиновић, који је дао довољане јасна доказа, да српски сељачки свет познаје скроз и скроз, згодно је заоквирно малу, мршаву историјцу à la Montecchi e Capuleti шареним оквиром недотупавне изборне борбе на селу. Драгомир Брзак му је зацело и ту, као и на прелу, помогао, поштено замочивши своју кичицу у као предебеле комике те замазавши и замрљавши цело, а све у „похвалној“ намери, да слика буде што вернија. Како се, на пример, на том прелу почело доскакивати, већ смо били застрепили, да ћемо чути и онакво што, што се раздраганој момчадији чешће но што би ваљало отме из уста. Па за Бога, то би, по Брзаку, била *верна слика!*

Јенковој музици у првом реду дужан је „Бидо“ хвалу рећи и за свој успех овде, но не сме с друге стране опет ни наше певаче и приказиваче превидети, јер су га они својски прихватили. Чак и Добриновића није мрзимо латити се блесастог сина Андријина те од њега истесати шаржу, која пристojно може стати уза оне остале познате специјално добриновићевске типове. И Милка Марковићка је била вољна преволна а онда дабогме и мила премила. У певању се, као свагда, одликовао Марковић а Зорка Ђуришићева није промашила ефекта својим танким, готово кончастим, но угодним гласићем. Него се у изразу забунила мало даље но што допушта смерност девојачка. Оно кокетно жмируцање није ту ни најмање било на месту. Спасић је и срећнога јарана и сина маму и одважнога „Бидо“ приказао ватрено, подано и бесно, нарочито је глас овога пута умео да модулише те је подједнако јасно исказивао и занос и страх и енергију, но нека гледа, ако то ијоле од њега зависи, да му други пут боље поверујемо, да је за таква Здравка — ту је баш био поменет отац — могла оком запети девојана, која, ма и сељанка, ваљда тек нешто и — идеалише! Г.

Ред позоришних предмета.

У суботу 11. (23.) фебруара први пут: „**Окови**“. Драма у 4 чина, написао кнез А. И. Сумбатов, превео с руког Милован Ђ. Глишић.

У недељу 12. (24.) фебруара: „**Непања**“. Историјска драма у 5 чинова, написао Милош Цветић. (Са 1000 динара награђено дело.)

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

4. Представа. У ДУЊЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ. У претплати 4.

У Новоме Саду, у четвртак 9. (21.) фебруара 1895.

ПРВИ ПУТ:

ДОСАДАН СВЕТ.

Шаљива игра у 3 чина, од Ед. Паљрона, с француског превео М. Р. Поповић.

Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Белак — — — — — Марковић.	Грофица де Серанова — С. Вујићка.
Роже де Серан — — — — — Васиљевић.	Јованка Рајмондова — С. Бакаловићка.
Павле Рајмонд — — — — — Спасић.	Сузана де Вилијерова — М. Марковићка.
Бенерал де Брије — — — — — Николић.	Луција Ватсонова — — Т. Лукићка.
Де Сен Реол — — — — — Тодосић.	Маркиза Луданова — — Д. Васиљевићка.
Де Миле — — — — — Душановић.	Бароница де Боанова — Ј. Весићева.
Франсоа — — — — — Жикић.	Служавка — — — — — Д. Весићева.
Војвоткиња де Ревељева Д. Ружићка.	

Збива се у данашње време.

Војнички свирачки збор 70. варадинске пешачке пуковније свираће ове комаде: 1. Боалдо: Увод у оперу: „Бела жена.“ — 2. „Вечерњача,“ идила, од Ајленберга. — 3. Доницети: Фантазија из опере: „Лукреција Борџија.“

Улазнице могу се добити у књижари Браће М. Поповића од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне и после на каси.

Болесна: Ј. Добриновићка.

Почетак тачно у 7 сахата у вече.